

Андрій КІЗИМА

РИЗИКИ У ПОДАТКОВОМУ ПРОГНОЗУВАННІ ТА ПЛАНУВАННІ

Розкрито зміст поняття ризик. Окреслено основне коло чинників, які мають вплив на процес прогнозування і планування податкових надходжень. Визначено напрямки зменшення ймовірності виникнення ризиків у процесі прогнозування і планування основних податків, зборів і обов'язкових платежів.

The article tells what risk is. Main factors which influence the process of prognostication and planning of taxes receipts are outlined. Ways of diminishing probable risks in the process of prognostication and planning basic taxes, duties and obligatory payments are determined.

Більшість управлінських рішень, які пов'язані з процесом податкового прогнозування і планування приймаються в умовах ризику, що обумовлено як об'єктивними так і суб'єктивними чинниками. Крім того, саме поняття прогнозування, яке є науковим обґрунтуванням, ймовірним судженням про можливі стани об'єкта у майбутньому, про альтернативні шляхи й терміни його здійснення, припускає невизначеність. У зв'язку з цим проблема визначення ризиків, які існують у податковому прогнозуванні і плануванні набуває важливого значення як складової частини теорії і практики податкового менеджменту.

Відмітимо, що є чимало досліджень вітчизняних науковців і практиків, присвячених питанню ризиків, зокрема у податковій сфері. Зокрема, це праці О. Десятнюк, І. Луїної, В. Матвієнко, Ю. Пасічника, Ц. Огня.

Актуальність дослідження та наявність великої кількості нерозв'язаних теоретичних і практичних проблем стосовно існування ризиків, особливо у процесі податкового прогнозування та планування і зумовило появу цієї публікації.

В умовах нестабільності проблема ризиків має важливе значення при обґрунтуванні управлінських рішень не тільки процесу прогнозування, але і на стадії планування податкових надходжень.

Залежно від місця виникнення фактори ризику поділяються на екзогенні (зовнішні) і ендогенні (внутрішні). До екзогенних відносяться фактори, які у більшості випадків мають комплексний характер й формуються під впливом політичного, економічного, демографічного, соціального елементів. Необхідність врахування екзогенного середовища обумовлена тим, що економіка України є досить відкритою для впливу зовнішніх чинників.

Так, наприклад, обсяги експорту, імпорту формують біля 80% ВВП [2, 13].

Що стосується ендогенних чинників, то відмітимо, що їх вплив відрізняється від впливу екзогенних, що пояснюється іншою природою походження; проявами в іншому середовищі; ієрархією в суспільній системі; меншим терміном прояву впливу; значною часткою суб'єктивного впливу на процеси економічного розвитку; яскраво вираженою національною специфікою, яка включає історичну, ментальну, політичну складові тощо. До ендогенних чинників можна віднести зміни кон'юнктури ринку; зміни у зовнішньоекономічній діяльності; у виробничій і соціальній інфраструктурі; в цінах та ціновій політиці; зміни у галузевих тенденціях в економіці, прибутковості, капіталомісткості. До ендогенних чинників впливу можна віднести і структуру податкових надходжень та їх динаміку; співвідношення між різними видами податкових платежів у загальному розмірі їх надходження; пропорційність податкових надходжень; рівень сплачуваності податків; структуру податкового навантаження; непрозорість, суперечливість і незрозумілість податкового законодавства; діяльність контролюючих органів; зміни складу платників податків.

В залежності від суті чинника він може мати короткострокову або довгострокову дію, впливати з більшою або меншою силою на окремі елементи, породжувати суміжні чинники впливу. Їх вплив може трансформуватись, проходячи через ряд систем, зачіпаючи або не зачіпаючи окремі елементи.

У сфері податкового прогнозування і планування оцінка можливих ризиків необхідна для того, щоб визначити та попередити (якщо це можливо) масштаби можливих втрат доходів бюджетів, зокрема, у частині податкових надходжень. З цієї позиції, ризик у податковому прогнозуванні і плануванні полягає у

ймовірності недоотримання прогнозного (запланованого) розміру податкових надходжень під впливом як екзогенних, так і ендогенних чинників впливу.

Основними чинниками, які впливають на процес прогнозування та планування податкових надходжень є:

- облікові дані про кількість платників по кожному виду доходів;
- суми нарахованих платежів з врахуванням пільг;
- діючі ставки справляння податків, зборів і обов'язкових платежів;
- нові законодавчі акти, що вводяться в плановому періоді;
- прогнозні розрахунки окремих підприємств, що мають визначальне значення в надходженнях;
- розрахунки до доходів бюджету відповідного рівня;
- терміни сплати платежів чи перехідних платежів;
- дані про надходження за звітний період та очікувані до кінця періоду, про залишки податкової заборгованості і переплати.

При обрахунку бази оподаткування та прогнозуванні надходжень податку на прибуток підприємств необхідно враховувати ризик зміни норм діючого Закону України від 25.05.97 р. № 283/97-ВР "Про оподаткування прибутку підприємств" із змінами і доповненнями, внесеними Законами України станом на початок прогнозованого періоду, інших законодавчих актів та нормативних документів Верховної Ради України, Кабінету Міністрів та Державної податкової адміністрації України, які вплинуть на надходження цього податку у прогнозованому періоді.

При розрахунку надходжень податку на прибуток, крім впливу змін законодавчих актів, необхідно також враховувати:

- суму пільг, яку згідно до чинного законодавства отримують платники податку на прибуток у плановому періоді;

- суму реструктуризованої заборгованості по податку на прибуток з графіку погашення реструктуризованої податкової заборгованості з терміном погашення у плановому періоді;
- суму недоїмок і переплат;
- показник зростання прибуткових підприємств;
- збільшення індексу цін виробника;
- зростання обсягу промислової продукції;
- погашення заборгованості по податку на прибуток;
- відстрочки, термін дії яких закінчується у плановому періоді;
- тенденції підприємств до інвестування або накопичення капіталу;
- соціально-економічні наслідки збільшення або зменшення ставок податку.

3 метою зменшення ризику прогнозування (планування) і, відповідно, для більш повного забезпечення надходжень податку на прибуток підприємств слід:

1. Посилити роботу з контингентом зареєстрованих платників, забезпечивши максимальне залучення їх до оподаткування.

2. Посилити роботу по забезпеченню добровільної сплати податку на прибуток підприємств шляхом:

- проведення з платниками роз'яснювальної роботи щодо застосування податкового законодавства;
- забезпечення повного подання декларацій;
- повноти застосування штрафів за порушення термінів подання платіжних документів та податкової звітності.

3. Вивчити причини збитковості підприємств та розробити пропозиції щодо зменшення кількості підприємств, що декларують від'ємне значення податкового зобов'язання.

4. Аналізувати податкову звітність, відбираючи ту, що викликає сумнів, та

подавати її управлінню документальних перевірок для здійснення перевірок.

5. Посилити контроль за правильністю реєстрації неприбуткових установ і організацій.

При розрахунку бази оподаткування та прогнозуванні податку з доходів фізичних осіб необхідно враховувати дію нових законодавчих актів і, зокрема, Закону України "Про податок з доходів фізичних осіб" № 889-IV від 22.05.2003 р., який набрав чинності з 01.01.04 р., інших законодавчих та нормативних актів Верховної Ради і Уряду України, наказів, розпоряджень та вказівок Державної податкової адміністрації України.

Нова концепція оподаткування доходів громадян суттєво відрізняється від методики оподаткування, яка була визначена Декретом Кабінету Міністрів України № 13-92 від 26.12.1992 р. "Про прибутковий податок з громадян" (зі змінами й доповненнями).

З позиції існуючих ризиків прогнозування даного податку ці відмінності полягають у наступному:

1. Зниження ставок оподаткування і запровадження єдиної ставки (15%, а на перехідний період до 01.01.2007 р. в Україні діяла ставка 13%) замість ставок оподаткування у 10, 15, 20, 30 і 40% залежно від суми доходу, а за договорами цивільно-правового характеру – 20% з подальшим перерахунком за підсумками року.

Єдина ставка оподаткування спрощує механізм справляння податку, хоча і не відповідає законодавчо закріпленому принципу соціальної справедливості в оподаткуванні.

2. Розширення бази оподаткування. Застосування максимальної ставки оподаткування у розмірі 15% в умовах активного утворення приватного сектора економіки створить сприятливіші умови для розвитку підприємницької діяльності громадян і сприятиме зменшенню податкового тягара. Помірний податковий тягар –

це один з економічних методів виведення з тіні як значної частини підприємців, так і фінансових ресурсів. Крім того, у більш повному обсязі виконуватимуться податкові зобов'язання з боку суб'єктів тіньової економіки, що приведе до розширення бази оподаткування.

3. Встановлення права платника податку на податковий кредит, який є сумою витрат, фактично понесених платником податку – резидентом у зв'язку з придбанням товарів (робіт, послуг) у резидентів України протягом звітного року.

На суму таких витрат дозволяється зменшення суми загального річного оподаткованого доходу платника, одержаного ним за наслідками календарного року.

4. Визначення ступеня споріднення фізичної особи, яке багато в чому визначає величину податкового навантаження на доходи громадян. Саме цим критерієм визначаються ставки податку з доходів, одержаних у вигляді спадщини, подарунків, а також прийняття на зменшення об'єкта оподаткування податкового кредиту по таких витратах, як навчання, медичне обслуговування, довгострокове страхування, недержавне пенсійне страхування.

5. Система надання соціальних пільг, на які платник податку має право зменшити суму загального місячного оподаткованого доходу. Розмір таких пільг встановлюється у відсотках (100, 150, 200%) до мінімальної заробітної плати у розрахунку на місяць, законодавчо встановленої станом на 1 січня звітного податкового року. На перехідний період з 01.01.2004 р. по 01.01.2006 р. соціальні пільги мали застосовувати не в повному обсязі, а частково – від 30 до 80%. Але те, що було зафіксовано у нормативних документах на практиці не було виконано. Так, наприклад, на 2007 рік розмір податкової соціальної пільги залишився на рівні 50%.

Необхідно враховувати існування впливу наступних ризиків на прогнозу-

вання та надходження податку з доходів фізичних осіб:

- пільги згідно чинного законодавства;
- наявність заборгованості по заробітній платі і тенденцію до її зменшення (збільшення);
- заходи уряду, місцевих органів влади щодо збільшення кількості робочих місць тощо;
- зниження місцевою владою обсягу очікуваних доходів місцевих бюджетів (у деяких випадках);
- збільшення обсягу номінальних доходів населення.

Важко переоцінити, наскільки проведена реформа ускладнила прогноз податку з доходів фізичних осіб для місцевих бюджетів і збільшила ризик неотримання відповідних сум податку. Це ускладнення можна розділити на дві основні проблеми.

Перша складність пов'язана із зниженням ставки податку та введенням так званої соціальної податкової пільги. Необхідно оцінити, яким буде вплив цих змін на абсолютні обсяги надходжень цього податку. Зростання розміру мінімальної зарплати є фактором ризику внаслідок одночасного зростання рівня соціальної пільги, а також може призводити до зростання податкового боргу перед бюджетом.

Друге ускладнення полягає у необхідності спрогнозувати доходи від податку з доходів фізичних осіб на змінній податковій базі у розрізі всіх міст обласного значення та районів – оскільки в річному бюджеті центральний уряд повинен зафіксувати обсяг трансфертів вирівнювання індивідуально для кожного з цих бюджетів.

Реформа прибуткового податку з громадян має декілька шляхів щодо зміни існуючої податкової ситуації в Україні:

По-перше, це механічні зміни у структурі податкових платежів, наприклад, зменшення пільг, чи збільшення податкової бази.

По-друге, зміна законодавства у напрямку його спрощення, що надасть

підприємствам можливість спростити фінансові розрахунки, спростить роботу податкових служб, знизить можливості для зловживань під час перевірок.

По-третє, заниження ставки податку приведе до збільшення доходів фізичних осіб що потягне за собою збільшення їх купівельної спроможності та відповідно споживання. Збільшення споживання приведе до підвищення економічної активності, прибутковості підприємств та збільшення добробуту населення.

По-четверте, реформа може сприяти функціонуванню підприємств у бізнес-просторі офіційної сфери, що сприятиме збільшенню виплат заробітної плати офіційним шляхом.

Реформа націлена на частину заробітної плати що виплачується “у конвертах”. Вона спрямована на зміну поведінки підприємців, у бік їх заохочення щодо праці в офіційному секторі, їх мотивування та стимулювання у цьому напрямку. Але зменшення ставки податку може не призвести до скільки-небудь відчутної детінізації доходів, адже їх більшу частку складає зарплата, яка виштовхується у “тінь” не лише податком з доходів фізичних осіб, але й нарахуваннями на фонд оплати праці.

З метою зменшення ризиків при прогнозуванні і для повного забезпечення надходжень податку з доходів фізичних осіб слід:

1. Підвищити рівень добровільної сплати податку з доходів фізичних осіб шляхом налагодження чіткої, максимально тісної співпраці з самими платниками податків в частині пропаганди податкового законодавства.

2. Забезпечити заходи щодо розширення бази оподаткування:

- виявляти доходи платників шляхом отримання максимального обсягу інформації про доходи та фінансово-господарську діяльність фізичних осіб, її систематизацію та

накопичення бази даних. На місцях виробити чітку методологію виявлення громадян, які ухиляються від подачі декларацій, забезпечити пошук нових підходів в оподаткуванні громадян, які застосовують нові методи ухилення від оподаткування та маніпулюють грошовими потоками, отриманими у тіньовому секторі;

- посилити контроль за діяльністю юридичних осіб, спільних підприємств, які використовують працю іноземних громадян, спільно з відповідними органами проводити роз’яснювальну роботу серед іноземних представництв щодо декларування громадянами України доходів, які вони від них отримують;
- проводити хронометраж виручки підприємств громадського харчування, торгівлі, підприємств, що надають побутові послуги, акцентуючи увагу на фізичних особах – суб’єктах підприємницької діяльності, які отримують значні валові доходи, проте подають “нульові” декларації;
- розробляти заходи щодо виявлення та залучення до оподаткування фізичних осіб, що мають у приватній власності плаваючі (самохідні і несамохідні) засоби (яхти, катери тощо), престижні автомобілі, літаючі апарати, фешенебельні будинки, дачі.

З метою виявлення громадян, які отримують неконтрольовані доходи та ухиляються від сплати податків, необхідно проводити аналіз діяльності фізичних осіб, які зареєструвались як суб’єкти підприємницької діяльності і не стали при цьому на облік до податкових органів або протягом року не звітують, провести відповідні заходи щодо скасування державної реєстрації таких підприємців через судові органи.

Основною причиною виникнення недоїмки по податку з доходів фізичних осіб є ненадходження донарахованих сум за актами перевірок суб'єктів підприємницької діяльності.

Для зменшення податкової заборгованості необхідно:

- активізувати роботу з погашення недоїмки за рахунок реалізації ліквідної продукції підприємств-боржників, його рухомого та нерухомого майна, в тому числі продукції сільськогосподарських підприємств;
- ввести в практику подання інформації державним виконавцям про наявність у боржників рухомого та нерухомого майна;
- посилити роботу щодо скорочення кількості платників податків, які мають незначні суми заборгованості;
- забезпечити роботу з контролю за виконанням нотаріальних приписів на стягнення недоїмки та можливого скорочення терміну розгляду справ у судах щодо стягнення заборгованості з платників податків;
- поширити практику персональної відповідальності кожного працівника за виконання конкретних завдань з мобілізації платежів до бюджету шляхом скорочення податкової заборгованості.

При розрахунку надходжень податку на додану вартість необхідно врахувати наступні фактори впливу:

1. Очікувані надходження базового року (виходячи з факту 10 місяців).

2. Очікувані надходження із врахуванням впливу зростання недоїмки і переплат.

3. Вплив за рахунок зміни контингенту платників:

- нараховані суми податку по платниках, що перейшли до інших ДПІ;
- нараховані суми податку по платниках, що перейшли до даної ДПІ;

- нараховані суми податку по платниках, які висловили побажання знятися з реєстрації в якості платників ПДВ внаслідок того, що обсяг їх оподатковуваних операцій з продажу товарів, робіт, послуг є меншим 300 000 тис. грн.

4. Вплив макропоказників на надходження у прогнозованому періоді:

- індекс оптових цін;
- індекс зростання (падіння) виробництва даного регіону;
- індекс зростання (падіння) обсягів експорту товарів у даному регіоні.

5. Прогнозна сума реструктуризованої заборгованості, яку підприємства мають заплатити у прогнозованому періоді.

6. Вплив змін у законодавстві:

- за рахунок запровадження або відміни "нульової" ставки чи інших пільг;
- за рахунок зменшення чи збільшення показників, які створюють додану вартість (прибуток, фонд оплати праці, нарахування зборів на обов'язкове державне пенсійне та соціальне страхування; амортизаційні відрахування на повне відновлення основних засобів; акцизний збір; відрахування на геологорозвідувальні роботи).

При складанні прогнозних розрахунків надходжень податку на додану вартість особливу увагу необхідно звертати на ризик частих змін у законодавстві по даному податку.

Розглянемо причини виникнення ризику прогнозування та планування надходжень ПДВ. За характером їх можна поділити на об'єктивні та суб'єктивні. До об'єктивних причин, що призводять до значного ступеня ризику планування та прогнозування ПДВ можна віднести:

- значні коливання попиту з боку світового ринку на український експорт;
- нестабільність та мала потужність внутрішнього ринку;

- зміни податкової бази внаслідок надання пільг з ПДВ окремим галузям та регіонам (вільні економічні зони та регіони пріоритетного розвитку);
- нестабільність цін світового ринку енергоносіїв;
- тінізація економіки та розповсюдженість схем ухилення від сплати ПДВ, одержання незаконного відшкодування з бюджету;
- заполітизованість прийняття економічних рішень тощо.

До суб'єктивних причин невідповідності планових та фактичних показників належать такі:

- недосконалість наявних методів прогнозування ПДВ;
- завищення планових показників ПДВ під час затвердження бюджету у Верховній Раді України;
- відсутність в наявних прогнозах врахування впливу темпів інфляції на очікувану величину надходжень ПДВ до бюджету тощо.

Зменшенню ризику неточного прогнозу сприяє наявність методики прогнозування надходжень податку (спільний Наказ Міністерства фінансів та Міністерства економіки, Державної податкової адміністрації та Державної митної служби від 31.08.2004 р. № 545\315\502\637 "Про затвердження методики прогнозування податку на додану вартість" зареєстровано в Міністерстві юстиції 23 вересня 2004 року за № 1202\9801).

Відповідно до даної методики виділяють шість етапів прогнозування податку на додану вартість.

Перший етап. Визначення прогнозу надходжень податку із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) на основі динаміки та змін кон'юнктури внутрішнього попиту:

- за кінцевими споживчими витратами домашніх господарств (спрощений метод);

- за роздрібним товарооборотом, обсягом реалізованих послуг населенню та валовим нагромадженням основного капіталу (деталізований метод).

Другий етап. Визначення прогнозу надходжень податку із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) на основі динаміки та змін кон'юнктури валової доданої вартості за видами економічної діяльності.

Третій етап. Визначення усередненого значення прогнозу надходжень податку із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг), виходячи із результатів розрахунків, передбачених першим та другим етапами.

Четвертий етап. Визначення прогнозу надходжень податку із ввезених на територію України товарів на основі динаміки імпорту товарів.

П'ятий етап. Визначення прогнозу бюджетного відшкодування податку грошовими коштами на основі динаміки експорту товарів та послуг та динаміки промислового виробництва.

Шостий етап. Визначення сальдо надходжень податку до бюджету.

Метою Методики є підвищення обґрунтованості прогнозних надходжень податку на додану вартість та узгодженості рішень щодо прогнозних обсягів надходжень податку на стадії складання проекту Державного бюджету України.

Методика дозволяє прогнозувати надходження податку, враховуючи зміни в кон'юнктурі внутрішнього попиту, в динаміці та структурі валової доданої вартості за видами економічної діяльності, зміни поточних і перспективних обсягів експортно-імпортних операцій. На основі методики розроблено макроекономічну імітаційну модель податку на додану вартість. В макроекономічній імітаційній моделі ПДВ реалізовано механізм залежності між показниками соціально-економічного розвитку країни

та надходженнями податку, що дає можливість не тільки підвищити обґрунтованість та точність прогнозів податкових надходжень, а й забезпечити комплексність та узгодженість прогнозів економічного та соціального розвитку країни.

Для зменшення ризику недоотримання прогнозних показників податку на додану вартість необхідно аналізувати:

- динаміку контингенту зареєстрованих і тих, що сплачують ПДВ платників;
- повноту та своєчасність реєстрації платників податку на додану вартість;
- своєчасне подання податкової звітності платниками податку;
- правильність та повноту нарахування податку на додану вартість в податковій звітності;
- своєчасне проведення попередніх перевірок сум, заявлених до відшкодування;
- відбір податкової звітності, яка викликає сумнів, та її подання упорядкованню документальних перевірок для здійснення перевірок;
- повноту застосування штрафів за порушення термінів подання платіжних документів та податкової звітності;
- своєчасність розрахунків з бюджетом;
- динаміку пільг;
- інші питання, пов'язані із правильною обчисленням та своєчасністю проведення розрахунків з бюджетом по податку на додану вартість.

При прогнозуванні надходжень акцизного збору необхідно враховувати ризик внесення змін до Декрету КМУ від 26.12.92 р. № 18-92 "Про акцизний збір" (із змінами і доповненнями) та інших нормативно-правових актів.

Розрахунок надходжень акцизного збору на прогнозний період здійснюється по підакцизних товарах у залежності та із зазначенням конкретної характе-

ристики, властивої для кожного товару (групи або підгрупи), виходячи з обсягів виробництва підакцизної продукції у прогнозному році, ставок акцизного збору та загальної суми акцизного збору.

При проведенні розрахунків за акцизним збором необхідно враховувати ризики, які існують внаслідок наявності впливу наступних чинників:

- наявність пільг згідно чинного законодавства;
- збільшення (зменшення) кількості підакцизної продукції;
- підвищення (зниження) ставок;
- закінчення дії або введення у дію пільгових ставок.

З метою нівелювання існуючих ризиків при прогнозуванні та для більш повного забезпечення надходжень акцизного збору слід:

1. Запровадити в практику проведення постійних розширених нарад за участю контролюючих органів та керівників підприємств-боржників й щомісячні заслуховування керівників цих підприємств на комісіях місцевих органів виконавчої влади з питань повноти розрахунків із бюджетом.

2. Розробити та затвердити графіки погашення недоїмки із акцизного збору підприємств-виробників підакцизних товарів.

3. Зобов'язати керівників підприємств-боржників, що виробляють підакцизні товари щомісячно доповідати про стан виконання графіків з погашення заборгованості по сплаті акцизного збору на комісіях місцевих органів виконавчої влади з питань розрахунків із бюджетом.

4. Для виробників алкогольної продукції забезпечити видачу марок акцизного збору залежно від виконання графіку погашення недоїмки із акцизного збору, яка виникла з причин непогашення податкових векселів.

5. З метою зменшення дебіторської заборгованості підприємств-виробників спирту і алкогольної продукції та стяг-

нення її в рахунок погашення недоїмки за акцизним збором забезпечити періодичні інвентаризації наявної дебіторської заборгованості і приведення списків дебіторів у відповідність з даними бухгалтерського обліку за станом на звітну дату; здійснити суцільні перевірки боржників підприємств-виробників щодо своєчасності розрахунків за одержану продукцію і виставити розпорядження на безспірне стягнення заборгованості в рахунок погашення недоїмки за акцизним збором на всіх дебіторів.

6. Запобігати створенню (реєстрації) суб'єктів господарювання тими особами, які є засновниками (власниками) суб'єктів підприємницької діяльності, що мають заборгованість перед бюджетом за акцизним збором.

7. Забезпечити проведення роботи з платниками щодо недопущення відпуску товарів без оплати.

8. Для областей, де зареєстровано нафтопереробні підприємства, з метою забезпечення надходження акцизного збору від реалізації нафтопродуктів необхідно:

- на всіх нафтопереробних заводах забезпечувати періодичне проведення суцільної інвентаризації існуючих контрактів (договорів) на переробку давальницької сировини замовників та здійснення аналізу їх відповідності чинному податковому законодавству;
- запровадити всебічний аналіз умов контрактів (договорів) на переробку давальницької сировини, залучивши до цієї роботи працівників податкових постів, а у разі їх відсутності – працівників місцевих податкових органів;
- забезпечити оперативний облік зазначених контрактів (договорів), контрагентів – замовників та обсягів давальницької сировини і готової продукції, виготовленої з неї;
- здійснювати постійний аналіз розрахунків акцизного збору ра-

- зом із даними оперативного обліку та базою даних митних органів;
- забезпечити стягнення донорахованих сум акцизного збору з підприємств-виробників нафтопродуктів, у тому числі з давальницької сировини;
- встановити щоденний моніторинг надходжень акцизного збору від реалізації нафтопродуктів, виготовлених як з власної сировини, так і з сировини замовника (давальницької сировини).

Таким чином, лише комплексний підхід до визначення й оцінки ризиків у процесі податкового прогнозування та планування дозволить попередити масштаби можливих втрат доходів бюджетів і сприятиме ефективному прийняттю управлінських рішень у практиці податкового менеджменту.

Література

1. Десятнюк О. М. *Моніторинг податкових ризиків (навчально-методичний посібник для слухачів Центру підготовки магістрів)*. – Тернопіль: "Воля", 2003. – 152 с.
2. Іванов Ю. Б., Крисоватий А. І., Десятнюк О. М. *Податкова система. Підручник*. – К.: Атіка, 2006. – 920 с.
3. Кізіма А. Я. *Планування та прогнозування податкових надходжень: Навчальний посібник*. – Тернопіль: Воля, 2005. – 248 с.
4. Крисоватий А. І., Кізіма А. Я. *Податковий менеджмент: Навчальний посібник*. – Тернопіль: Карт-бланш, 2004. – 304 с.
5. Пасічник Ю. В. *Бюджетний потенціал економічного зростання в Україні: Монографія*. – Донецьк: ТОВ "Юго-Восток", 2005. – 642 с.
6. *Податок на додану вартість та прогнозування його надходжень до бюджету: Монографія / М. Я. Азаров, Ф. О. Ярошенко, Г. І. Єфименко та ін.* – К.: НДФІ, 2004. – 344 с.